

FINANSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 31/2009 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av bilagan till lagen om tobaksaccis

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 18 september 2009 en proposition med förslag till lag om ändring av bilagan till lagen om tobaksaccis (RP 134/2009 rd) till finansutskottet för beredning.

Lagmotion

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande lagmotion:

— LM 68/2009 rd — (Tarja Tallqvist /kd m.fl.): Lag om ändring av bilagan till lagen om tobaksaccis. Motionen remitterades till utskottet den 7 oktober 2009.

Utlåtande

I enlighet med riksdagens beslut har social- och hälsovårdsutskottet lämnat utlåtande i ärendet. Utlåtandet (ShUU 15/2009 rd) återges efter betänkandet.

Beredning i delegation

Ärendet har beretts i finansutskottets skattedelegation.

Sakkunniga

Skattedelegationen har hört

- finanssekreterare Jenni Oksanen, finansministeriet
- konsultativ tjänsteman Meri Paavola, social- och hälsovårdsministeriet
- tullöverinspektör Elise Luovula, Tullstyrelsen
- direktör Harri Välimaa, Imperial Tobacco Finland Oy som representant för Tupakkateollisuus ry
- direktör Lauri Mäkinen, British American Tobacco Nordic Oy som representant för Tupakkateollisuus ry.

PROPOSITIONEN OCH LAGMOTIONEN

Regeringens proposition

I propositionen föreslår regeringen att den accis- tabell som utgör bilaga till lagen om tobaksaccis ändras så att accisen på cigaretter, cigarrer samt pip- och cigarettobak höjs med ungefär fem procent. Accisen på finskuren tobak avsedd att rullas till cigaretter höjs med ca 15 procent. Till följd av höjningen beräknas cigarettpriserna sti-

ga med i genomsnitt ca 4 procent och priserna på finskuren tobak avsedd att rullas till cigaretter med ca i genomsnitt 10 procent.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2010 och avses bli behandlad i samband med den.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2010.

Lagmotion

LM 68/2009 rd. I lagmotionen föreslås det att det första stycket i bilagan till lagen om tobak-

saccis ändras till att priset per enhet på cigaretter blir 20 euro per tusen cigaretter. I övrigt stämmer lagmotionen överens med propositionen.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

I överensstämmelse med regeringsprogrammet föreslår regeringen att tobaksaccisen ska höjas av hälsopolitiska skäl. Förslaget grundar sig på en halvtidsrapport från en arbetsgrupp tillsatt av social- och hälsovårdsministeriet för att förbereda tobakspolitiska åtgärder. Arbetsgruppen har föreslagit att tobaksaccisen ska höjas två gånger under regeringsperioden, första gången från och med 2009 och andra gången från och med 2010. Hur stor den senare höjningen ska vara och vad den ska gälla ska vara beroende av hur resandeförseln, den svarta marknaden och smugglingen påverkas av den första höjningen.

Den föreslagna höjningen föreslås inte vara särskilt stor eftersom det ännu inte finns fullgod information om effekterna av höjningen från början av året. Tanken är att prisökningen inte i någon större omfattning ska resultera i att försäljningen här hemma ersätts med resandeförsel. Det kan i så fall riskera de positiva effekterna av höjningen.

Tobaksaccisen består av en värderelaterad del för alla tobaksvaror, en grundaccis på cigaretter, pip- och cigarettobak och finskuren tobak avsedd att rullas och en minimiaccis på cigaretter och finskuren tobak avsedd att rullas. Den värderelaterade andelen anges i procent av detaljhandelspriset, accisen per enhet i euro per enhet och minimiaccisen i procent av tobaksaccisen i den mest efterfrågade prisklassen.

Målet har varit att fördela prishöjningen på ett sätt som medverkar till att förhindra rökstart, särskilt bland unga. Man inriktar sig i synnerhet på att minska det stora prisglappet mellan rullade och fabrikstillverkade cigaretter.

Accisen per enhet på cigaretter föreslås bli höjd från 15,3 till 17,50 euro per tusen stycken. Efter höjningen beräknas priset på billiga ciga-

retter stiga med 4,5 procent och på dyrare med ungefär 3,5 procent.

Finskuren tobak avsedd att rullas står för 99 procent av försäljningen av rulltobak och accisen höjs från 6,50 till 10,00 euro per kilo. Priser- na beräknas stiga med ungefär 10 procent.

Den värderelaterade delen ändras inte i propositionen.

Efter höjningen kommer en fabrikstillverkad cigarett i den mest efterfrågade prisklassen att kosta cirka 23 cent, en billig cigarett 20 cent och en rullad cigarett i den mest efterfrågade prisklassen 13—15 cent per styck.

Den registrerade konsumtionen av tobaksvaror beräknas minska med knappa 2 procent till följd av accishöjningen. I och med att resandeförseln förutspås öka, räknar man med att konsumtionen minskar med ungefär en procent jämfört med om ingen höjning alls görs.

Utlåtandet från social- och hälsovårdsutskottet

En höjning av priserna på tobaksvaror är en central metod för att minska tobakskonsumtionen och de betydande samhälleliga skador och kostnader som tobaksrökning ger upphov till, påpekar social- och hälsovårdsutskottet. Med minskad rökning beräknas också hälsoskillnaderna mellan socialgrupperna minska. Med tanke på syftet att främja hälsan är det mycket viktigt att tobaksaccisen höjs i enlighet med regeringsprogrammet, trots att heltäckande information om konsekvenserna av den accishöjning som trädde i kraft i början av året för priserna på tobaksvaror, om konsumtionen och om resandeförseln fortfarande saknas.

Man bör noga ge akt på vilka effekter accishöjningen får och i synnerhet bedöma om höjningarna är tillräckligt stora för att dra ner på

den totala tobakskonsumtionen. Utskottet anser att man fortfarande bör väga in möjligheten att höja tobaksaccisen utifrån bedömningen.

Priserna på tobaksvaror spelar störst roll för rökningen bland unga eftersom priset är helt avgörande för om unga börjar röka och blir tobaksberoende. Om man kan minska rökningen bland unga, får det också stor effekt för hur vanlig rökning är bland hela befolkningen. Utskottet ser positivt på att prisskillnaden mellan rulltobak och fabriktillverkade cigaretter fortsatt minskar, eftersom unga använder relativt sett mer rulltobak än vuxna.

Utskottets ställningstagande

Finansutskottet har den uppfattningen att det knappst råder några större meningsskiljaktigheter kring frågan om hur viktigt det är rökningen minskar. Denna uppfattning backas upp av tungt vägande folkhälsoaspekter.

Utvecklingen mot minskad rökning får större effekt om man påverkar priserna via skatterna. Effekterna av prisökningen sätter in där minskningsmålet ger bra resultat eftersom konsumtionen påverkas mest av prisändringar i de lägsta inkomstgrupperna där rökning är vanligast. Extra viktigt är det att påverka de ungas rökvanor.

Högre accis per enhet gör att priset på de billigare cigarettmärkena relativt sett stiger mer och slår därmed mest mot unga som väljer billiga märken och andra i de lägre inkomstklasserna. Större prishöjningar på rulltobak har samma effekt. Metoden att höja tobaksaccisen genom att höja accisen per enhet ligger i linje med ett förslag till direktiv som kommissionen lade fram i fjol.

Det enda större problemet med att utnyttja tobaksaccisen till att få ner rökningen är att resandeinförseln och smuglingen ökar när priset stiger. Följaktligen räknar man med att de tobaksvaror som förs in i Finland kommer att konsumeras av i synnerhet de grupper som man egentligen vill påverka mest med accishöjningen.

Den olagliga införseln kommer sannolikt att öka på marknaden när priserna stiger. Det framhålls också i konsekvensbedömningen i propositionen.

På grund av riskerna med prishöjningen är det befogat att hålla höjningen på en rimlig nivå, i synnerhet som det inte finns någon tillförlitlig information att tillgå om effekterna av den förra höjningen. Konstellationen påverkas också av att tobakslagen ändrades i juli. Ändringen innebär att resande till Finland bara får föra in en lagstadgad mängd tobaksvaror utan varningstext på finska och svenska. Inte heller på den punkten finns det tillräckligt mycket information om erfarenheterna. Avslutningsvis håller förvaltningsutskottet med social- och hälsovårdsutskottet om att målet bör vara att tobaksaccisen ska höjas också i fortsättningen.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår finansutskottet

att lagförslaget godkänns utan ändringar och

att lagmotion LM 68/2009 rd förkastas.

FiUB 31/2009 rd — RP 134/2009 rd

Helsingfors den 6 november 2009

I den avgörande behandlingen deltog

vordf. Kari Rajamäki /sd
medl. Tarja Filatov /sd
Christina Gestrin /sv (delvis)
Pertti Hemmilä /saml
Bjarne Kallis /kd
Kyösti Karjula /cent
Esko Kiviranta /cent
Mikko Kuoppa /vänst
Reijo Laitinen /sd
Mika Lintilä /cent
Olli Nepponen /saml
Tuija Nurmi /saml

Kirsi Ojansuu /gröna
Heikki A. Ollila /saml
Markku Rossi /cent
Petri Salo /saml
Minna Sirnö /vänst
Pia Viitanen /sd (delvis)
ers. Lauri Kähkönen /sd
Heli Paasio /sd
Kimmo Sasi /saml
Ulla-Maj Wideroos /sv (delvis)
Tuula Väättäin /sd (delvis).

Sekreterare i delegationen var

utskottsråd Jukka Vanhanen.

RESERVATION

Motivering

Proposition 134/2009 höjer accisen på cigaretter, cigarrer och pip- och cigarettobak med ungefär 5 %. På finskuren tobak avsedd att rullas till cigaretter ska accisen höjas med ungefär 15 %. Propositionen är ett steg i rätt riktning, men accisen kunde höjas ännu mer.

Bland männen i Finland röker 24 % dagligen och bland kvinnorna 14 %. Även om finländarna i ett europeiskt perspektiv är måttlighetsrökare, är rökning fortfarande den största hälsorisken som går att förebygga. Rökning är förödande för hälsan eftersom genomsnittsåldern sjunker med nästan tio år. Av dem som röker hela livet dör varannan av rökning. Var tredje cancersjukdom beror på tobak och vid vart femte hjärtrelaterat dödsfall är rökning den största riskfaktorn. I Finland har dessutom omkring 200 000 personer kroniskt obstruktiv lungsjukdom, KOL. Det är lätt att förebygga sjukdomen — sluta röka.

Utifrån en studie som gjorts av Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården uppgår kostnaderna för sjukhusvård, öppen vård och läkemedel på grund av rökning varje år till cirka 250 miljoner euro. Dessutom med-

för sjukfrånvaro, arbetsförmåga och för tidig död på grund av rökning kostnader.

Priset har visat sig vara av mycket stor betydelse för konsumtionen av tobaksvaror. Vidare vet man att priset spelar tre gånger så stor roll för konsumtionen bland unga än bland äldre rökare. Ungdomar i Finland röker mindre, men trots det använder var tredje 18-åring tobaksvaror dagligen. Priserna spelar den största rollen för att unga börjar röka och blir tobaksberoende. Rökningen minskar effektivt i befolkningen när de unga röker mindre. För att den positiva utvecklingen ska fortgå är det motiverat att höja cigarettaccisen ännu mer än regeringen föreslår.

Jag tycker att accisen på cigaretter ska höjas till 20 euro per 1 000 stycken, och inte till 17,50 euro som regeringen föreslår.

Förslag

Med stöd av det ovan anförda föreslår jag

*att betänkandet godkänns i övrigt men accistabellen med ändringar (**Reservationens ändringsförslag**).*

Reservationens ändringsförslag**Lag****om ändring av bilagan till lagen om tobaksaccis**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras bilagan till lagen av den 29 december 1994 om tobaksaccis (1470/1994),
sådan den lyder i lag 748/2008, som följer:

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i FiUB)

ACCISTABELL

Produkt	Produkt-grupp	Euro/enhet	Procent av detalj-handelspris
Cigaretter	1.	20,00/1 000 st.	52,0
Cigaretter och cigariller	2.	—	25,0
Pip- och cigarettobak	3.	8,50/kg	48,0
Finskuren tobak avsedd att rullas till cigaretter	4.	10,00/kg	52,0
Cigarettpapper	5.	—	60,0
Annan produkt som innehåller tobak	6.	—	60,0

(Stycke 1—3 som i FiUB)

Helsingfors den 6 november 2009

Bjarne Kallis /kd